

Ғабит көп - Ғабен жалғыз

13 сәуір, 2012 жыл

– Әділғазы Жақсылықұлы, Ғабен туралы сөз болғанда ең алдымен серілігі, сырбаздығы, суреткерлігі әңгімеленеді.

Жазушылық шеберлігінің сыры неде деп ойлайсыз? Өзгелерден ерекшеленіп тұратын өзіндік қолтаңбасы жайында, шығармашылыққа қадам басқан алғашқы сапары, сол тұстағы әдеби дайындығы, ұстанымы, бағыты туралы айтсаңыз.

– Ғ.Мүсірепов 1927-1928 жылдары Бурабай орман шаруашылығы техникумында оқытушылық қызмет атқарады. Осы жылдары оның Бурабай орманынан Ой орманына қарай сапарға шыққанын аңғарамыз. Оның мұражай экспозициясында тұрған ең алғашқы түскен фотосуреті де осы жылдардан қалған бір белгі. Жәй белгі емес, символдық мәні бар нышан. Міне, ат тізгінін тартып, үзеңгіні шірей, жиырма бес жастағы жігіт ұзақ өмір жолына шығуға қамданғандай. Фотосурет өте жақсы сақталған. Сол жылы Ғ.Мүсіреповтің тырнақалды туындысы «Теңіз тепкісінде» Қазақстан мемлекеттік баспасынан «Тулаған толқында» деген атпен жарық көреді. Әдемі үйлесімді байқаған боларсыз. Атқа қонған азамат һәм алғашқы кітабы шыққан қаламгер!

«Ғ.Мүсіреповтің сол тұстағы әдеби дайындығы қандай еді?» деген сауалға оның 1928 жылдың 18 сәуірінде Сәбит Мұқановқа жазған хаты жауап береді. Хат С.Мұқановтың жеке мұрағатында қалыпты. Хаттың ұзын-ырғасынан түсінетініміз – алғашқы кітабының сарашысы Сәбит болғандығы. «Теңіз тепкісінде» автордың алғашқы жазған көркем шығармасы болғандықтан, мазмұнында да, түрінде де елеулі кемшіліктер бар екен. Соларды хат арқылы дұрыстату баспаға бір күшке түсті...» – деп жазады С.Мұқанов өзінің «Өмір мектебі» романында. «Хат арқылы дұрыстату» деген сөзге назар аударыңыз. Яғни, түзетулер мен өңдеулер автордың келісімімен жүзеге асқан сыңайлы. Енді Ғабеннің әлгі хатындағы мына бір ойларына үңілейікші:

«... Көркем әдебиетте менің бір сүйетін нәрсем, жалғасы білінбей, көбінесе, жалғасы келесі бөлімді оқып отырғанда ғана сезілсе екен деймін. Мүмкін бұл ескірген түр болар. Сөйтсе де мен осыны ұнатам. Жазушылар әсіресе байламын көрсетіп қоятыны бар, мен оны ұнатпаймын. Менің Гогольді сүйіп оқитынымды білетін едің ғой, көбінесе ол маған осы жағынан ұнайды... Менің тағы бір ұнатпайтыным: алған теманың өзінен басқа ешқайда бұрылмайтын әдет. Мұны мен жеккөрем. Әсіресе, болмысы, тұрмысы... тағы басқалардың ізі түсіп отырса екен. Осы күні (меніңше) жазушылар «саяси жақ» деп алғанда, басқа жағын ақсақ тастайды. Мен оған қарсымын. Сондықтан қай күнде болса да, менің жазғандарым көлденең материалдарды көбірек қойып отырады. Бұл әдетті (әзір жүзеге асыра алмаған әдетті) түбінде жазып кете алған күнде де тастамаспын деймін...».

Бір қызығы, Ғабең әдебиеттегі ұстанымын, бағытын, мұратын осынау 1928 жылғы жазған хатында тайға таңба басқандай айқындаған. Оның жазу стиліндегі астар, тұспал, ишараның қайнар көздері де қайда жатқанын түстеп-танамыз. Бірте-бірте жылы юмор, ащы сарказмға бой рған оның жазушылық қолтаңбасы ерте қалыптасқан.

Жазушы кез келген туындысын көркем жазуға тырысқан. Ғабең: «Сөзге сөз көлеңкесін түсірмеуі керек. Сөзге сөз жарығын түсірген кезде ол шуақ, шұғыла шашып тұрсын», – дейді. Жазушының осылай өз-өзіне талап қоя отырып жазғаны шығармаларынан көрініп тұрады. Ана тіліміздің тазалығына қатты мән берді, сол үшін күресті. Осының бәрі алғашқы әңгімесінен басталған. Және ол өзінің осы бағытынан ешқашан айнымаған. Гогольді сүйіп оқыған, Горький секілді ана тақырыбына көп қалам тербеген. Яғни, олардан үйрене отырып, өзінің – Ғ.Мүсіреповтың тамаша стилін қалыптастырған. Әрине, Б.Майлиннің де әсері бар екені сезіледі.

– Біздің оқырмандарымыз Ғабит Мүсіреповтің әкесі, шешесі, аға-бауырлары туралы, сөз зергерін аялаған, отбасылық жылуын аямаған аяулы арулар туралы да білгісі келеді...

– Ғабиттің әкесі – Махмұт Кәжімбайұлы 1936 жылы 65 жасында дүниеден озыпты. «Шағын денелі, көп сөйлемейтін, арабша оқыған, Құраннан түсінігі бар, мәсі тігетін, қамшы өретін, аз уақыт ауыл старшыны, атқамінер кісі болған екен». Ғабеңнің жеке мұрағатында әкесінің фотосуреті сақталмаған. Шешесі – Дина Оңғарбайқызы. 80-нен асқан жасында, 1957 жылы қайтыс болған. Фотосуреті бар. «Дина үлкенге келін боп, кішіге жеңге боп, жастарға шеше боп жаққан, мінезі биязы, пейілі кең, асы дәмді, абысынажын арасында ұйымшыл, ақылды болған кісі. Ол – менің кіндік шешем» – деп жазды Сәбит Мұқанов өзінің «Өмір мектебінде». Атасы Кәжімбай Мүсірепұлы 81-ге қараған жасында өмірден өткен. Ал Мүсіреп Еламанұлы 1800 жылы туып, 1889 жылы қайтыс болған. Ғабеңнің 83 жыл ғұмыр кешуінде арғы аталарынан, шешесінен дарыған табиғи ұзақ жасау қасиеті болуы да мүмкін. Мұндай жандарды қазақ «сүйегі асыл» деп те атаған.

Ғабеңнің бірге туған екі ағасы – Хамит пен Сәбит, үш інісі – Баязит, Хажым, Әшім және қарындасы Гүлсім. 1921-1922 жылдары Ғ.Мүсірепов Таузар болысының военкомы болып тоғыз ай жұмыс істейді. Сол тұста Ғабит ауылдағы Сәпі дейтін байдың Қаншайым атты жас келінін алып қашып үйленеді. Ол кісімен 1923 жылдың күзінде Орынборға оқуға кеткенше бір жарым жылдай тұрмыс құрған. Бала болмаған. Бұл жөнінде алғаш рет С.Мұқанов жазған. Туған ауылы Жаңажолдағы Ғабит мұражайының директоры болған Айдарбек Аتكелтіров те бұл деректі нақтылаған. Ғабиттің жеңгесі – ағасы Хамиттің әйелі Рәзия Мырзахметқызы да куәлік сөз қалдарған. Ал Ғабеңнің немере інісі Екпін Махмұтов «осы бір шындықты жасырмауды» жөн көрген екен («Қызылжар» журналы, №1, 2002ж.).

Ғабит 1926 жылы 22 жастағы Хұсни Ягафорова деген әкесі башқұрт, шешесі татар қызға үйленеді. Одан – Энгелина, Роза, Ақмарал, Райхан атты төрт қыз туған. Хұсни 1964 жылы мамыр айында қайтыс болды. Ғабит пен Хұснидың 1926 жылы Орынборда түскен фотосуреттері сақталған. Әкелерінің 100 жылдық тойына бұл қыздарынан Энгелина ғана қатысты (2002 жылы). Энгелина С.Мұқановтың үлкен ұлы Арыстанға тұрмысқа шыққан. Сәбит пен Ғабит – мың жылдық құдалар. Ортақ немере, шөберелері бар.

Ғабеннің Хұснидан кейінгі әйелі – Раиса Мәжитқызы Мұхамедьярова. Актриса Раямен Ғабен 60 жасында танысады. Рая сонда 23 жаста екен. Олар 1964 жылы үйленеді. Гауһар, Гүлнар атты екі қыз дүниеге келеді. 1970 жылдың басында өрттей қаулаған өсек сөз, қызғаныш, көре алмаушылық оларды ақыры ажыратып тынған. Кинорежиссер Сергей Азимов Ғабен мен Раяның арасындағы сүйіспеншілік сырын ашатын «Классиктің кеш оянған махаббаты» атты фильм түсірді. Фильмді көріп отырып тебіренбеу мүмкін емес. Ғабеннің жазған хаттарын арқау ете отырып, Раяның өзінен сыр суыртпақтаған. Музейге келушілерге жиі көрсетеміз. Өте әсерлі шыққан фильм.

1970 жылы Ғабен Ғазиза Нұрғалиқызына үйленіп, өмірінің соңына дейін бірге тұрады.

– *Қазақтың маңдайына біткен қос перзентінің әдеби-мемориалдық мұражай кешеніне басшылық етудің жауапкершілігін қалай сезінесіз?*

– Негізі Сәбит Мұқановтың музейі 1978 жылы өзі тұрған пәтерінде ашылған болатын. Оның ашылуына кезінде жазушының жары Мәриям Мұқанкеліні көп еңбек сіңірді. Ғабит Мүсіреповтің музейі де өзі тұрған пәтерде 1991 жылы Мемлекеттік Орталық мұражайдың бір бөлімі ретінде ашылды. Сәбен мен Ғабен екеуі бір Есілдің жағасында туып-өскен, әдебиетке де қатар келген қаламгерлер. Сәкен, Ілияс, Бейімбет, Мұхтар сияқты алдыңғы буынның өнегесін көрген бұлардың өмір жолдары үнемі түйісіп отырған. Құдай қосқан құдалар екендігін жоғарыда айттым. Сондықтан да олардың бір көшенің бойында тұрған музей-үйлерінің 1999 жылы әкімшілік басқару жағынан біріктіріліп, Музей кешені аталуы кездейсоқтық емес сияқты көрінеді маған. Екеуі де әдеби-мемориалдық музей. Әдеби-мемориалдық музейдің бір ерекшелігі жазушылардың өздері тұтынған заттары, кітапханалары, жұмыс бөлмелері – бәрі қаз-қалпында сақталады. Келушілерді қызықтыратын да осы нәрсе. Дегенмен, екі бірдей алып жазушының музейін басқару оңай шаруа емес.

1978 жылы университетті бітірген соң, жаңадан ашылғалы жатқан С.Мұқанов музейіне келіп экскурсовод болып жұмысқа орналастым. Кейін жиырма екі жыл баспасөз саласында қызмет еттім. С.Мұқановтың 100 жылдық мерейтойының алдында, 2000 жылы, Мәриям Мұқанкелінінің өтініші бойынша осы музейге қайтып келдім. Одан бері де он екі жылдан аса уақыт өтті. Екі жазушының да 100 жылдық мерейтойлары ЮНЕСКО

шешімімен аталып өткенін ел-жұрт біледі. Сол қарсаңда музейлердің экспозициясы түгелдей жаңарды. Себебі бұрын Сәбенді большевик жазушы, кеңес одағының жыршысы ретінде көбірек көрсететін едік. Ал қазір нағыз халық жазушысы ретінде таныстырамыз. Оның өзі жазушының «Жол таптым бар қазақтың жүрегіне» дейтін бір ауыз сөзінен бастау алады. Шынында, бұлай батыл айтуға кез-келген жазушының дәті бармас еді.. Ал ол өткен ғасырдағы ең көп оқылған, ең көп танылған жазушы. Мұхтар Әуезовтың өзі Сәбеңе: «Жолы кең жазушы» деп баға берген болатын. Ал енді Ғабәңе келсек, ол кісі шынында да көркем ойдың, көркем сөздің зергері.

– *Кезінде жазушының «Бесеудің хатын» жолдаушылардың бірі болғанын, кейін «Бейімбет жау болса, мен де жаумын» деуге батылы барғанын білеміз. Қаламгердің билікке көзқарасы қандай болып еді және билік басындағылар оны қалай қабылдады?*

– Бұл Ғ.Мүсіреповтің Қазақ өлкелік комитетінде өнер секторының меңгерушісінің орынбасары болып қызмет істеп жүрген кезі болатын. Бұл дегенің ол кезде үлкен қызмет. Өйткені әдебиет пен өнердің мәселелері сол кезде жоғарыда шешілетін. «Бесеудің хатын» жазған ашаршылық тұсындағы, содан кейінгі «Бейімбет жау болса, мен де жаумын» дейтін сталиндік репрессияның тұсындағы әрекеттерін шынында да ерлік деп бағалау керек. Өйткені ол басын бәйгеге тігіп, саналы түрде соған барды. Ашаршылық кезінде қаншама адам, мал басы босқа қырылып жатыр, неге бұлай деп ашық айту кез келген адамның қолынан келмейтін еді. Ғабәң үнемі шындық жағында болды. Уақытша билікке, өтпелі дүниелерге ешқашан құл болған жоқ. Ал билік қай заманда болмасын, шындықты бетке айтқанды онша жақтыра бермейді.

– *Бір қарағанда Сәбит, Ғабит, Ғабидендер өздеріне дейінгі зиялыларға қарағанда елінің қошеметіне бөленді деуімізге болды. Ел еркесі бола жүріп, кесек-кесек туындыларын дүниеге әкелді. Дәл солардай көсіліп жазу үшін бүгінгі жазушыларға не жетіспейді деп ойлайсыз?*

– Бұл кісілер әдебиетке үлкен құштарлықпен келген адамдар еді. Халықтың жаңа әдебиетін жасауға бар ынта-жігер, күш-қуаттарын арнады. Ол кездері әдебиетке жақсы қамқорлық жасалып отырды. Өйткені әдебиет идеологияның басты құралдарының бірі болды. Жаңа шыққан кітапқа мол қаламақы қойылып, кітаптарын елдің түпкір-түкпіріне тарататын. Тіпті одақтас республикаларда бірінен-біріне аударылып жататын. Яғни, оқырмандар іздеп жүріп оқитын жазушылар болды. Соның өзі адамға шығармашылық серпін береді ғой деп ойлаймын. Себебі оқырманы бар екенін сезінген уақытта бір шығармадан екіншісіне тез ауысып, туындыны оқырман талқысына салуға құштарланып отырады ғой. Ал енді кейінгі жылдардағы әдебиетке келсек, поэзия өзінің көркемдік деңгейін, биіктігін жоғалтқан жоқ. Ал прозада аздап баяулау бар. Бүгінгі күн тақырыбына

тікелей араласып кеткен жазушылар санаулы. Олардың жазғандары да қазақ әдебиетінің асыл мұрасы болып қалады деп ойлаймын.

– Ғабеннің ауызекі әңгімеде айтқан оқыс ойларын, тапқыр сөздерін де жинастыру керек шығар...

– Әрине, мұражай қызметкерлері Сәбеннің де, Ғабеннің де «...Деген екен» деп аталатын кітапқа сай сөздерін жинастырып жатыр. Кейінірек жинақтап шығару да ойымызда бар...

Бірде Ғабенді сынағысы келді ме екен, сөзден сүріндіргісі келді ме екен бір қаламгерсымақ: «Ғаба, осы қазақтың «қолаң шаш» дегені қандай шаш?» – деп сұрапты. Әлгінің қойған сауалына дұрыс жауап беруге де болар еді немесе «сені де жазушы дейді-ау, соны да білмейсің бе?» деп бетін қайтаруға да болар еді. Бірақ, Ғабен өйтпеген, сәл ойланып алып: «Қолаң шаш» деп жапондардың шампунімен жуған шашты айтады!» депті. Анау сөзден мат алғанын сезіп, тілі байланыпты.

Ғабеннің сырбаз сөз саптауын, астарлы ой меңзеуін Ақселеу Сейдімбек өзінің күнделігінде: «Ғабен дүние саларынан бір ай бұрын менен «Білім және еңбек» журналының Шоқанға арналған №11 санын сұрады. Мен алып бардым. Үйінде жалғыз өзі екен. Журналды мұқият қарап шықты да, «Дұрыс екен» деді. Сонсоң Шоқанның 150 жылдығына орай жоғарғы жаққа ұсыныс-ойларын айтып хат жолдағанын, ол хаттың аяқсыз қалғанын сөз етті. Ұсынысының бірі Қарағанды университетіне Шоқан есімін беру екен. Сөз арасында өзінен өзі бір ауық қабақ шытып үнсіз отырды да денсаулығын сөз етті. «Осы бір тұсымда, – деп кіндігінің тұсын бипаздай сыйпап қойды, – осы бір тұсымда бір ауру бар. Әлгі жаман ауру дейін десем көп белгісі оған келмейді. Ал енді онша жаныма батпаса да, бір жағымсыз белгісімен алаң етеді. Қалай ауыратынын тілмен жеткізіп айтудың өзі қиын. Егер бұл аурумен Ісләм Жарылғапов ауырса, ол лайықты атауын, ұрымтал теңеуін тапқан болар еді. Мен қалай ауыратынын дәл елестетер сөз таппадым». Осылай деді де Ғабен жымып қойды» деп жазып қалдырыпты.

– Ғабит Мүсірепов жазушылардың ішіндегі көп жасағаны десек те болады. Және тілі де шұрайлы болатын. Сөйте тұра өзгелермен салыстырғанда орыс тіліне дұрыс аударылмаған екен. Мұның себебі неде деп ойлайсыз? Мысалы кезінде «Абай жолы» арқылы Әуезов, кейін «Ботагөз» арқылы Мұқанов орыстардың назарына ілінді. Ал Ғабиттің бұлай танылмауына қандай кедергі болды?

– Бірақ сол замандағы ең үлкен марапат Социалистік Еңбек Ері атағын алған жалғыз қазақ жазушысы Ғабит Мүсірепов емес пе.

– Дегенмен сол сыйлықтың өзіне жазушыны қандастары емес, орыс ағайындар ұсынған көрінеді деген сөздер айтылып қалады.

– Енді кім ұсынса да қазақ жазушыларының ішінен осы сыйлыққа ие болған жалғыз қаламгер ретінде Ғабен танылды. Еңбегі еленбей қалды деп айту өте қиындау. Академик, Халық жазушысы атанды. Ғабен аз жазса да саз жазды. «Оянған өлке» мен «Жат қолыңданың» арасына 30 жыл салып

жіберді. Бұл деген ұзақ уақыт қой. Бірақ Ғабеңнің бір ерекшелігі баппен, асықпай жазғанды ұнатты. Әр жазған сөзіне, бояуына мән берді. Ол кісінің жазу тәсілі де қызық. Жазар алдында үстеліне көп қарындаштарды ұштап, өшіргішін дайындап қояды екен. Жазып отырғанда бір сөзін өзгерту керек болса, ақырын өшіргішпен өшіріп, мұнтаздай таза қалыпта түзеген. Қазір «Жат қолында» романының түпнұсқасы музейде тұр. Араб қарпімен маржандай тізіліп жазылған, баспаханада теріліп шыққандай. Аз жазса да Ғабеңнің шығармалары бағаланып отырды. Алғашқы шығармасына Бейімбеттің көзі түсіп, батасын берді. Ғабең әдебиетке кездейсоқ келген жоқ, ойланып келді. Кезінде Сәкен Сейфуллиннің үйінде Сәбит пен Ғабит пәтерде жатқанда, Мұқанов бұрқыратын өлең жазып, екеуі соның қаламақысына күн көреді екен. Ол кезде Ғабит әлі жазбаған. Сәбит жазсаңшы деп қамшылап отыратын көрінеді. Сонда әдебиетке келер жолында да біраз ойланғанын байқаймыз. Алғашқы кітабы шыққан кезде жиырма алты жаста болған.

– *Сәкен Сейфуллин ұсталарынан бұрын Ғабитке: «Біз кетеміз, кейінгі жастарға басшы боп сен қаларсың, соларға қамқор бол» деп табыстаған көрінеді. Жазушы осы үдеден шыға білгені де бізге аян. Ғабиттің кейінгі жастарға қамқорлығы жайында айта отырсаңыз. Және бүгінгі аға буыннан осындай қамқорлықты неге байқай алмай жүрміз?*

– Ол кезде шынында да біреудің жазған шығармасын оқып, талқылау, бағалау, сынау қызу жүріп жатқан. Қазіргі жазушылардың арасында мұндай байланыстар үзіліп қалды. Қазір жазушылар бір-бірінің кітабын іздеп жүріп оқиды деп те айта алмайсың. Оның түрлі себептері бар. Дегенмен әдебиетке келген әрбір жаңа, жақсы дүние назардан тыс қалмайды деп ойлаймын.

– *Жазушының «Қыз Жібек», «Қозы Көрпеш–Баян сұлу», «Ақан сері–Ақтоқты» пьесалары талай жыл бойы театрлар сахнасында үзбей қойылды. Кезінде жазушы шығармаларының желісінде фильмдер де түсірілген. Яғни, Ғабеңнің бойында бір ғана жазушылық емес, драматургтік, сценарийтік қасиеттер де болған зой.*

– Сол тұстағы жазушыларға бірнеше жанрда қатар жазу дәстүрі тән. Өйткені театрлардың репертуары бос тұр. Соны толтыру керек деп шұғыл түрде отырып пьеса жазған. Прозамызда кесек дүние тумай жатыр деп соған атсалысқан. Жоспарлы түрде шығармашылық өнімдер реттеліп отырған. Ғабеңнің киноға да, театрға да бірдей қалам тербегені сондықтан болар деп ойлаймын. Тұңғыш қазақ киносы «Амангелдінің» сценарийін Бейімбет екеуі бірігіп жазған. «Қыз Жібек» пьеса, либретто, киносценарий болып туындады. Осының өзі де уақыттың, заманның тапсырысы. Әлеуметтік ортаға қажет, сұранысы бар дүниелерге атсалысудан қаламгерлердің қай-қайсысы да шет қалмаған.

– *Сұраныс демекші, «Антонио мен Клеопатраны» Ғабең аттай қалап аудартып алғаны белгілі. Бірақ сахналанбай қалғанына не себеп болды екен?*

– Меніңше, осы шығарманы Ғабен өзінің көңілі қалап аудармаған секілді. Ол кісі өзінің драмалық шығармаларын жазарда Шекспирді де, өзге драматургтерді де оқыды, олардан үйренді. Ғабеннің драмалық шығарманы ақ өлеңмен жазу тәсілінің бір ұшы Шекспирде жатыр. Ал енді «Антонио–Клеопатроны» тапсырыспен алды, бірақ өзінің бабы келмеді ме, әйтеуір ерекше құштарлықпен аударып, биік дәрежеде аяқтай алған жоқ. Бұл бір жазушының шабытпен кіріспеген дүниесі ғой деп ойлаймын.

– *Сол тұстағы әдеби ортада рушылдық, жершілдік, жікшілдік секілді нәрселер байқалмайтын сияқты...*

– Біздің қазіргі қоғамда сыбайлас жемқорлық деген сұмдық өршіп тұр. Бұдан құтылудың жолын іздеу мемлекеттік мәселеге айналып бара жатыр. Бұл билікке де, басқа салалардың бәріне де дендеп еніп алған дерт. Ал енді жаңағы рушылдық деген де сондай нәрсе. Мұндай кеселдер өнерге, таланттарды тануға кесірін тигізеді. Рас Мұқаң, Сәбен, Ғабендердің заманында мұндай кесапат дендеген жоқ. Олар кез келген талантты жасқа қолдау көрсетіп отырды. Мәселен, Сәбеннің шапанынан шыққан жазушылар қаншама!

– *Ғабен әйел сұлулығына ерекше мән берген сияқты...*

– Ғабен өз шығармаларында әйел, ана тақырыбына көп барды. Ол кісі өмірде де сұлулыққа ынтық еді. Әсіресе әйел жанының сұлулығына құштар болған. «Дүниеде әйелдің көзінен артық қызықтыра алатын, әйелдің көзінен артық сиқырлап тартып кете алатын күш жоқ қой деймін. Қандай да байлық, бақ, мансап, тіпті қоғамдық дәреже дегендердің бір де бірінде ондай күш жоқ. Бәрі бірге қосақталып келіп мойныма асыла кетсе, оқтай қадалған әйел көзіне қарай жүре берер едім» деп жазыпты ол өзінің қойын дәптеріне. Ол өмірде де, өнерде де әйел жанының жұмбағын шешуге, құпиясын зерттеуге ерекше ықылас байқатқан жазушы деп айтуға болады. Өйткені өнерде онсыз мүмкін де емес қой. «Әлемді сұлулық құтқаратыны» сияқты, көркем шығармаға махаббат мәңгілік арқау.

– *Жазушының мұражайдағы жеке кітапханасы қаншалықты сақталған? Солардың ішінде қызықты қолтаңбамен ұсынылған біреуін атап өтсеңіз...*

– Ғабеннің жеке кітапханасы шағын. Себебі өзі көзі тірісінде қазақ қаламгерлеріне баспасөз арқылы арнайы үндеу жариялап, бір мың кітабын туған ауылындағы кітапханаға сыйға тартып, үлгі көрсеткен болатын. Кейін де басы артық кітаптарын елге жіберіп отырған. Ал қызықты қолтаңба дегенде, қазақ аруларының атынан сыйға тартылған бір кітап бар.

– *Бүгінгі таңда Ғабит Мүсіреповтың шығармашылығына деген көзқарас өзгерді ме?*

– Рас, ХХ ғасырдағы ақын-жазушылардың таптық көзқараспен жазылған шығармаларына қазір сын көзбен қараймыз. Тіпті, кейбір туындыларды уақыттың өзі жоққа шығарып, әдебиет тарихынан сызып тастауы әбден мүмкін. Бірақ Ғабеннің шығармалары мұндай күйге

ұшырамауға тиіс деп ойлаймын. Себебі онда сол дәуірдің шындығы, сол кезеңнің бейнесі анық берілген. Ол қазақ сөз өнерінің хас шебері. Сөзінің қайталанбас бояуы, өшпейтін мөрі бар. Бір өзі мектеп. Міне, ХХІ ғасырға аяқ бастық, қазір біреулер ойлағандай ХХ ғасырдағы қазақ әдебиетінің алыптары ұмытылып қалған жоқ. Олар келер буын, жас ұрпақтармен бірге әлі де жасай бермек.

Қазақ әдебиетінің классигі Ғабит Мүсіреповтың 110 жылдығына орай көптеген конференция, әдеби кештер, кездесулер ұйымдастырылуда, қаншама баяндамалар дайындалып, тыңдалып жатыр. Осындай зерттеулер жазушыны тануға, оның шығармашылығын білуге септігін тигізеді. Жақын арада мерейтойға орай Мұражай кешенінде дөңгелек үстел ұйымдастырмақшымыз. Осының алдында Сәбеңе арналған арнау өлеңдерді жиып-теріп «Кәдімгі Сәбең» деген кітап шығарғанбыз. Енді жүзден аса ақынның Ғабеңе арналған өлеңдерінің басын қосып «Ғажайып Ғабең» деген жинақ шығардық, бұйыртса, жақында тұсаукесерін жасаймыз. Көп томдықтарының үш томы жарық көрген. Жалпы, осы классиктеріміздің көп томдықтары «Мәдени мұра» бағдарламасы арқылы шығарылса дұрыс болар еді. Жүйелі түрде, жоспарлы түрде.